

FÖLDRAJZ HELYI TANTERV

FÖLDES FERENC GIMNÁZIUM, 2020.

A földrajz tantárgy céljai és feladatai

A földrajztudomány a természeti és a társadalmi-gazdasági környezet jelenségeit, folyamatait is ábrázolja, miközben a természet- és társadalomtudományok módszereit egyformán használja, ezért kölcsönhatásokat láttató, szintetizáló, interdiszciplináris helyet foglal el. Képviseli a közoktatásban a csillagászati, földtani, geoszférákkal kapcsolatos természettudományokat, ugyanakkor gazdasági, szociológiai, etnográfiai, politológiai ismereteket is ad. Megérteti, hogy a Föld egységes rendszer, az ember egyszerre természeti és társadalmi lény, aki egyre jobban átformálja ezt a rendszert. Képes megmutatni a földi egyensúly felborításának okait, következményeit és lehetséges megoldásait, így alapvető tárgy a környezettudatosság létrehozásában, a fenntartható fejlődésre törekvés kialakításában.

A földrajz alkalmas arra, hogy bemutassa a helyi és általános természeti-társadalmi folyamatokat, kölcsönhatásokat, elősegítse és módszertanilag támogassa a lokális és globális környezetben való tájékozódást. Segít meglátni, hogyan válik valami helyiből globálissá, hogyan alakítja át életünket a globalizáció, milyen gazdasági-pénzügyi folyamatok működnek a különféle szinteken. Segít elhelyezni ebben a világban az európaiságot és a nemzeti hovatartozást, támogatja hazánk kultúrájának, értékeinek megismerését, megőrzését, a hozzájuk való kötődést. Az emberiség sajátosságainak megismerésével előmozdítja a más kultúrák iránti tisztelet, a toleráns, etikus magatartás kialakulását is.

Miközben művel és nevel, a modern földrajzoktatás számos képesség, kompetencia fejlődését is támogatja:

- Szintetizáló jellege megköveteli a megfigyelést, az önálló információgyűjtést, ennek kapcsán az elemző gondolkodást; az okok, következmények, összefüggések vizsgálatát és a jövőbeli lehetőségek modellezését.
- Az egyre bővülő információforrások folyvást növekvő adatmennyiségében való eligazodás képességében is alapvető szerepe van. Informatikai és kommunikációs eszközöket von be a feldolgozási folyamatba, így digitális kompetenciákat is fejleszt. Az információgyűjtés, adatbázis-kezelés, közösségi kommunikáció és hálózatos megosztás is része ennek.
- A megismert tényanyagra épülve logikus gondolkodást, problémamegoldást, modellező megközelítést, érvelési képességet és vitakultúrát bontakoztat ki, hozzájárul a felelősségteljes, tudatos állampolgári mentalitás kialakulásához.
- Az összegyűjtött információk feldolgozása-felhasználása fejleszti az anyanyelvi kommunikációt, szövegértést, prezentációs képességet, az önfejlesztő tanulás kialakulását.
- A gazdasági-pénzügyi ismeretek átadásával a rugalmasabb, innovatív, pénzügyileg felelős gondolkodású felnőtt létre is felkészít, szociális kompetenciákat fejleszt, miközben a sokféle résztudomány megmutatásával a diákok pályaelektív dőntéseit is támogatja.

A 7. és 8. évfolyam

A 7. évfolyamon induló földrajzoktatás a korábban megszerzett ismeretekre, képességekre épít. A földrajzi térben való általános tájékozódás kialakítása után a lokálistól a globális felé halad, lakóhelyünk megismerését hazánk, a Kárpát-medence, Európa és az azon túli világ megismerése követi. Tipikus tájakat elemez, mutat be és hasonlít össze hagyományos és digitális eszközökkel. Ebbe a megismerésbe épül a természet- és társadalomföldrajzi problémák, folyamatok összefüggések bemutatása, a Földről alkotott kognitív térkép kialakítása. A tanítás kimondott célja az is, hogy felkeltse az érdeklődést, a további ismeretszerzés vágyát hagyományos és digitális forrásokból is. Megtanít földrajzi információkat gyűjteni, rendszerezni, ábrázolni. Segít kialakítani a tájékozódás, véleményformálás, döntés képességét, a felelős, környezettudatos felnőtté válást.

A témakörök áttekintő táblázata

Témakör neve		Javasolt óraszám
Tájékozódás a földrajzi térben		6
Közvetlen lakókörnyezetünk földrajza		5
Magyarország földrajza		25
A földrajzi övezetesség		10
A Kárpát-medence térsége		8
Európa és a távoli kontinensek eltérő fejlettségű térségei, tipikus tájai	Európa földrajza	23
	Az Európán kívüli kontinensek földrajza	24
Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa		7
Összes óraszám:		108

7. évfolyam

Óraszám: heti 1 óra; éves óraszám: 36 óra

A tananyag részei: Tájékozódás a földrajzi térben
Lakóhelyünk földrajza
Magyarország földrajza

Témakör	Tájékozódás a földrajzi térben
Javasolt óraszám	6
Tartalom	A térbeli tájékozódás hagyományos és modern módszerei. Égtájak, földrajzi fókusz, jelrendszer, méretaránya, típusai. Távérzékelés: légi és műholdas felvételek.
Tanulási célok	Eltérő típusú és tematikájú térképeken tájékozódás, adatleolvasás, távolság- és helymeghatározás, útvonaltervezés. Légi- és űrfelvételek használata, összehasonlítása. Helymeghatározási eszközök alkalmazása, térképészeti feladatok, alaprajzok készítése.
Fejlesztési feladatok	Logikai, rendszerszemléletű, problémaorientált gondolkodás. Térbeli tájékozódás. Térképek, eszközök alkalmazása gyakorlati problémákra.
Fogalmak	földrajzi fókusz, keresőhálózat, fő- és mellékvilágítójak, méretarány, arányérték, szintvonal
Lehetséges tevékenységek	Útvonaltervezés, iránytű, térkép, GPS használatának gyakorlása, távolság- és helymeghatározás térképen, alaprajz, térképészeti feladatok készítése, térképek és űrfelvételek elemzése.

Témakör	Lakókörnyezetünk földrajza
Javasolt óraszám	5
Tartalom	A lakóhely (település) és környezetének megismerése természeti, társadalmi, gazdasági és kulturális szempontból
Tanulási célok	Komplex, problémaközpontú megközelítés: a választott régió természeti-társadalmi elemzése, földrajzi, környezeti problémák azonosítása. Fenntarthatóság, környezettudatosság szemléletének kialakítása.
Fejlesztési feladatok	Döntési, szociális, vállalkozói kompetenciák. Rendszerszemléletű, problémaorientált gondolkodás, véleményalkotás. Környezettudatosság.
Fogalmak	<i>kulturális érték, természeti érték</i>
Lehetséges tevékenységek	<i>Poszter, prezentáció, térkép készítése a helyi környezet természeti-kulturális értékeiről; adatgyűjtés, irányított beszélgetés helyi gazdasági-társadalmi problémákról.</i>

Témakör	Magyarország földrajza
Javasolt óraszám	25
Tartalom	Hazánk fekvése, helyzete a Kárpát-medencében és Európában. Magyarország felszíne, domborzata. Természeti adottságaink és erőforrásaink, környezeti veszélyeink. A hazai tájak természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági jellemzői, idegenforgalmi, környezeti értékei, ezek állapota és védelme. Hazánk népességföldrajzi jellemzői, népesedési folyamatai. Településtípusaink, településhálózatunk. A földrajzi környezet hatása a gazdálkodásra, a településekre, az életmódra. A gazdaság általános vonásai, területi különbségei. Hazánk nemzetközi gazdasági szerepe és kapcsolatai.
Tanulási célok	Hazánk természeti, társadalmi, gazdasági adottságainak rendszerezése és elemzése. Tájaink, régióink komplex vizsgálata. A környezetvédelem lehetőségeinek és feladatainak, a környezeti veszélyeknek az ismerete. Magyarság- és Európa-tudat kialakítása.
Fejlesztési feladatok	Térszemlélet, tájékozódás. Információszerzési, döntési, szociális, vállalkozói kompetenciák. Rendszerszemléletű, problémaorientált gondolkodás, véleményalkotás, vitakészség. Környezettudatosság.
Fogalmak	<i>erőforrás, falu, folyószabályozás, folyó vízjárása, hungarikum, kontinentális éghajlat, közigazgatás, medencejelleg, nemzetiség, öregedő társadalom, táj, talaj, tanya, természetes szaporodás és fogyás, területi fejlettség-különbség, tranzitforgalom, város, világörökség</i>
Topográfiai fogalmak	<i>Alföld, Dunántúli-dombvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Kisalföld, Alpokalja Aggteleki-karszt, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bodrogköz, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserehát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Gerecse, Hajdúság, Tokaj-Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegi-hegység, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagykunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Órség, Pesti-síkság, Pilis, Belső-Somogy, Külső-Somogy, Soproni-hegység, Szigetköz, Szekszárdi-dombság, Szentendrei-sziget, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Tokaji (Zempléni)-hegység; Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala; Nemzeti parkjaink, világörökségi helyszíneink, régióink, megyéink, megyeszékhelyeink</i>
Lehetséges tevékenységek	<i>Régiók, tájak feldolgozása internetes adatgyűjtéssel, térképek, képek bevonásával. Adatok rendszerezése és ábrázolása. Prezentáció, poszter készítése tájakról, társadalmi folyamatokról, turisztikai témákról. Beszámoló környezetvédelmi, fenntarthatósági kérdésekben. Termékbemutató, kiállítás hungarikumokból, hazai termékekből.</i>

8. évfolyam**Óraszám:** heti 2 óra; éves óraszám: 72 óra**A tananyag részei:**

- A földrajzi övezetesség
- A Kárpát-medence földrajza
- Európa földrajza
- Európán kívüli kontinensek földrajza
- Életünk és a gazdaság: a pénz és a munka világa

Témakör	A földrajzi övezetesség
Javasolt óraszám	10
Tartalom	Az idő, az időjárás, az éghajlat viszonya. Az éghajlati övezetek kialakulása, az éghajlat-módosító tényezők. A földrajzi övezetesség kialakulása, hatása a gazdasági életre. Az egyes övezetek, övek és területek tulajdonságai. A tengerszint feletti magasság és a környezeti tényezők változása közötti összefüggések.
Tanulási célok	A földrajzi övezetesség szerkezetének és kialakulásának a bemutatása. Az egyes övek, területek fő jellemzőinek összehasonlítása, a helyi gazdálkodás, természetkárosítás, környezeti veszélyek elemzése. A környezetvédelem alapvető feladatainak ismerete.
Fejlesztési feladatok	Rendszerező, összefüggésekben történő, szintetizáló gondolkodás, természettudományos szemlélet. Környezettudatosság.
Fogalmak	<i>éghajlat, éghajlati diagram, fenntarthatóság, forró övezet és övei, hideg övezet és övei, környezetkárosítás, mérsékelt övezet és övei, tipikus táj, függőleges övezetesség</i>
Lehetséges tevékenységek	<i>Prezentáció, kiselőadás az övek bemutatásából. Éghajlati diagramok elemzése. Tipikus tájak megismerése filmrészletekkel, képekkel. Tematikus térképek elemzése.</i>

Témakör	A Kárpát-medence földrajza
Javasolt óraszám	8
Tartalom	A Kárpát-medence szerkezete és természetföldrajzi képe. Magyarország és a Kárpát-medence természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásai, a medencejelleg következményei, a medence mint társadalmi-gazdasági egység. A környezetkárosítás helyi esetei és azok globális háttere. A magyarság és a nemzetiségek a Kárpát-medencében.
Tanulási célok	Elkötelezettség a térség értékeinek, környezeti veszélyeinek megismerésére, nyitottság a regionális információkra és más országok, nemzetiségek felfedezésére.
Fejlesztési feladatok	Térszemlélet, tájékozódás. Szociális kompetenciák. Rendszerszemléletű, problémaorientált gondolkodás, véleményalkotás. Környezettudatosság.
Fogalmak	<i>autonómia, éghajlatváltozás, erdőgazdálkodás, gazdasági átalakulás, húzóágazat, idegenforgalom, nemzeti kisebbség, népességvándorlási folyamatok, néprajzi csoport, néprajzi táj, tájhasználat, talajpusztulás</i>
Topográfiai fogalmak	<i>Bécsi-medence, Burgenland (Örvidék), Csallóköz, Délvidék, Déli-Kárpátok, Erdély, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Felvidék, Hargita, Kárpátalja, Kárpát-medence, Keleti-Kárpátok, Magas-Tátra, Székelyföld, Vajdaság, Vereckei-hágó; Arad, Beregszász, Csíkszereda, Eszék, Kassa, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Pozsony, Révkomárom, Szabadka, Székelyudvarhely, Temesvár, Újvidék, Ungvár</i>
Lehetséges tevékenységek	<i>Tájémbemutatók képekkel és térképekkel. Adatsorok táblázatos, diagramos rendszerezése. Oksági láncok felállítás a térségi folyamatokról. Útvonalterv készítése a medence természeti, turisztikai értékeihez.</i>

Témakör	Európa földrajza
Javasolt óraszám	23
Tartalom	Európa általános természetföldrajzi képe. Tipikus európai tájak, térségek jellemzése. A kontinens országainak általános társadalmi és gazdasági jellemzői. Európa sokszínű kulturális öröksége. Az Európai Unió társadalmi-gazdasági jellemzése, világgazdasági szerepe.
Észak-Európa	Észak-Európa országainak közös és egyedi földrajzi vonásai, kapcsolatuk a természeti környezettel.
Nyugat-Európa	Nyugat-Európa országainak hasonló és eltérő földrajzi vonásai. Átalakuló ipari körzetek, új ipari ágazatok. Kiemelten: Franciaország, Egyesült Királyság.
Dél-Európa	Dél-Európa országainak általános és egyedi földrajzi vonásai. A tipikus mediterrán táj, a kikötő és az üdülőövezet. A Balkán térség természetföldrajzi adottságai és társadalmi képe. Kiemelten: Olaszország, Spanyolország, Horvátország, Szerbia.
Közép-Európa	A térség általános földrajzi képe, tipikus tájai. Németország szerepe az európai gazdaságban. Csehország és Lengyelország földrajzi sajátosságai. Az alpi országok (Ausztria, Szlovénia) és a kárpáti országok (Szlovákia, Románia) földrajzi jellemzése.
Kelet-Európa	Kelet-Európa jellegzetes természet- és társadalomföldrajzi vonásainak bemutatása. Kiemelten: Oroszország és Ukrajna.
Tanulási célok	Európa főbb országainak, kulturális sokszínűségének, jellemző tájainak és térségeinek megismerése. Nemzetközi munkamegosztás, fejlettségbeli különbségek, alapvető társadalmi-gazdasági folyamatok azonosítása Európában. Az Európai Unió bemutatása: társadalmi-gazdasági jellemzői, világgazdasági szerepe, jövője.
Fejlesztési feladatok	Térszemlélet, tájékozódás. Szociális kompetenciák, környezettudatosság. Komplex, problémamegoldó gondolkodás, önálló véleményalkotás.
Fogalmak	<i>agglomeráció, deltatorlat, elöregedő társadalom, Európai Unió, fjord, gazdasági szerkezetváltás, gleccser, jégkorszak, K+F (innováció), karsztvidék, „kék banán”, munkanélküliség, „napfényövezet”, tagolatlan part, tagolt part, tölcsértorkolat, vendégmunkás</i>
Topográfiai fogalmak	<i>Dél-, Észak-, Kelet-, Kelet-Közép-, Közép-, Nyugat-Európa; Európa országai, jelentős gazdasági és kulturális központjai Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Azori-szigetek, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Brit-szigetek, Cseh-medence, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Duna-delta, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Genfi-tó, Germán-alföld, Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Londoni-medence, Mont Blanc, Morva-medence, Német-középhegység, Párizsi-medence, Pennine-hegység, Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Szilézia, Urál, Vezúv; Adriai-tenger, Balti-tenger, Boden-tó, Dnyeper, Duna, Duna–Majna–Rajna vízi út, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, La Manche, Ladoga-tó, Odera, Olt, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Száva, Temze, Vág, Visztula, Volga</i>
Lehetséges tevékenységek	<i>Táj- és ország-bemutató képekkel és térképekkel, prezentációk, kiselőadások, gyűjtőmunkák. Adatsorok táblázatos, diagramos rendszerezése. Logikai láncok felállítása gazdasági-társadalmi folyamatokról. Tematikus térképek komplex elemzése. Irányított beszélgetés aktuális hírekről, információkról.</i>

Témakör	Az Európán kívüli kontinensek földrajza
Javasolt óraszám	24
Tartalom	A tipikus tájak és kiemelt országok természet- és társadalomföldrajza. A sarkvidékek és a világóceánok jellemzői és problémái.
Afrika	A kontinens általános természet- és társadalomföldrajzi képe, eltérő

	társadalmi-gazdasági fejlettségű térségei. A tipikus tájak, az „éhségövezet”. Trópusi-Afrika természeti képe, társadalmi-gazdasági problémái. Kiemelten: Dél-Afrikai Köztársaság, Egyiptom
Amerika	Fő részeinek természet- és társadalomföldrajzi képe, tipikus tájai. Az ültetvény, a farmvidék, a technológiai park és az agglomerációs zóna fogalma. Amerika jellegzetes országainak hasonló és eltérő természet- és társadalomföldrajzi jellemzői; kiemelten: Dél-Amerika: Brazília, Közép-Amerika: Mexikó, Észak-Amerika: USA. Az USA fejlődésének tényezői, és problémái; világgazdasági szerepe, az amerikai kultúra. Latin-Amerika fejlődésének jellemzői és problémái, a környezetet veszélyeztető folyamatok.
Ausztrália és Óceánia	Természeti képe, társadalmi-gazdasági jellemzői.
Ázsia	A kontinens általános természet- és társadalomföldrajzi képe. Eltérő adottságok és sajátos fejlődési utak a kontinensen. Tipikus tájak bemutatása; a tajga, a monszunvidék, a magashegység. Természeti és népesedési veszélyek, kulturális sokszínűség, gazdálkodás a tipikus tájakon, a környezet állapotát veszélyeztető folyamatok. A földrész jellemző országai és térségei: Japán, Kína, India, Délkelet-Ázsia gyorsan fejlődő országai, Délnyugat-Ázsia arab és nem arab államai.
Tanulási célok	Az Európán kívüli földrészek főbb országainak, kulturális sokszínűségének, jellemző tájainak és térségeinek megismerése; részvételük elemzése a nemzetközi munkamegosztásban. Fejlettségbeli különbségek, alapvető népességi, településföldrajzi, gazdasági folyamatok azonosítása a világban gazdasági mutatók, adatok, híradások, térképek segítségével. A helyi környezetkárosítás és a globálissá váló környezeti problémák megfogalmazása.
Fejlesztési feladatok	Világszintű térszemlélet, tájékozódás. Személyes és társas kompetenciák, különböző tanulási módszerek fejlődése. Rendszerszemléletű és analógiás gondolkodás, összefüggések felismerése, önálló véleményalkotás, vitakészség. Környezettudatosság.
Fogalmak	<i>éhségövezet, eladósodás, élelmezési válság, elsivatagosodás, emberfajták, fenntarthatóság, gazdasági szerkezet, globalizáció, népességrobbanás, népségtömrülés, nyomornegyed, őslakos, perifériatársaság, rezervátum, termelési módok (farmgazdaság, monokultúra, nagybirtok, nomád pásztorkodás, oázisgazdálkodás, parasztgazdaság, teraszos művelés, ültetvényes gazdálkodás, vándorló [nomád] állattenyésztés, vegyes gazdálkodás), tömegturizmus, túlhalászás, túltelepítés, városfejlődés (városodás, városiasodás), világvallások, világgazdasági hatalom (centrumtársaság)</i>
Topográfiai fogalmak	Afrika Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró, Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Teleki-vulkán; Száhel (öv) Csád-tó, Guineai-öböl, Kongó, Nilus, Szezi-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria; Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó Amerika Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység, Brazil-felföld, Floridai-félsziget, Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kordillerák, Labrador-félsziget, Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Mount St. Helens, Paraná-alföld, Préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagy-tavak, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szt. Lőrinc-folyó Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó; Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans,

	<p><i>New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC</i></p> <p>Ausztrália és Óceánia <i>Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Új-Guinea</i> <i>Ausztrália, Új-Zéland; Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington</i></p> <p>Ázsia <i>Arab-félsziget, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Fudzi, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Indokínai-félsziget, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Krakatau, Nyugat-szibériai-alföld, Szibéria, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Turáni-alföld</i> <i>Aral-tó, Bajkál-tó, Boszporusz, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Ob, Perzsa-öböl (Arab-öböl), Sárga-folyó, Tigris</i> <i>Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia; Bagdad, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Mekka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi</i></p>
Lehetséges tevékenységek	<p><i>Táj- és ország-bemutatók képekkel és térképekkel, prezentációk, kiselőadások, gyűjtőmunkák. Adatsorok táblázatos, diagramos rendszerezése. Logikai láncok felállítása gazdasági-társadalmi folyamatokról. Tematikus térképek komplex elemzése. Irányított beszélgetés aktuális hírekről, információkról.</i></p>

Témakör	Életünk és a gazdaság
Javasolt óraszám	7
Tartalom	<p>A piacgazdaság működése, a globalizáció kialakulása. A gazdasági fejlettség mutatói, területi különbségei. A centrum- és a periféria országok világgazdasági szerepe. A pénz szerepe, a bankok és tőzsdék működése, hitelfelvétel. Alapvető pénzügyi fogalmak. A fenntartható fejlődés értelmezése; a környezetvédelem céljai. Az egyéni szerepvállalás lehetőségei: energiahatékonyság, tudatos fogyasztói magatartás.</p>
Tanulási célok	<p>A globalizáció és a piacgazdaság értékelése. A társadalmi-gazdasági különbségek értelmezése mutatók alapján. Népeség- és településföldrajzi, foglalkoztatási adatok elemzése. A pénzügyi szolgáltatások (piac, bank, tőzsde), tevékenységek (valutaváltás, hitelfelvétel, eladósodás, költségvetés) ismerete. A fogyasztói jogok és a fenntarthatóságra törekvő fogyasztói magatartás megismerése.</p>
Fejlesztési feladatok	<p>Logikai, matematikai, problémaorientált gondolkodás. Véleményalkotás, vitakészség, döntési képesség. Környezettudatos magatartás.</p>
Fogalmak	<p><i>családi költségvetés, eladósodás, globalizáció, hitel, munkanélküli, munkavállaló, pénz, tőzsde, valuta, valutaváltás, világtermék</i></p>
Lehetséges tevékenységek	<p><i>Adatgyűjtés és -értelmezés banki szolgáltatásokról, valutaárfolyamról, foglalkoztatásról. Helyzetgyakorlat környezettudatos fogyasztói döntésekről, tőzsdék működéséről. Költségterv készítése.</i></p>

A 9. és 10. évfolyam

Célok és feladatok

A tantárgy célja megismertetni a tanulókat a földrajzi környezet természeti és társadalmi jellemzőivel. A tantervi előzményekre, hagyományos és digitális adatforrásokra is építve elősegíti, hogy korábbi ismereteiket kibővítve megismerjék a Földet: a természet, a társadalom és a gazdaság tulajdonságait, folyamatait, azok térbeli-időbeli változásait és kölcsönhatásait. A tantárgy a környezeti jelenségeket összefüggéseikben vizsgálja, részben a természettudományok, részben a társadalomtudományok szempontjai szerint, ezért jelentős szemléletformáló szerepe lehet.

A tantárgy tudatosítja, hogy a Föld egységes rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él. Bemutatja a természeti folyamatok társadalomra gyakorolt hatásait, és hogy a társadalom visszahat a környezetre; segít a tanulóknak a jelenségeket, folyamatokat átfogó rendszerként, összefüggéseiben és kölcsönhatásaiban értelmezni.

A kilencedik évfolyam a geoszférák tulajdonságait, mechanizmusait mutatja be, feltárva a földrajzi eredetű veszélyeket, a társadalom számára rendelkezésre álló erőforrásokat, a természeti és gazdasági folyamatok összefüggéseit.

A tizedik évfolyam bemutatja napjaink világgazdasági folyamatait, a piacgazdaság, az integrációk, a pénz, a tőkeáramlás, a transznacionális vállalatok szerepét a világgazdaságban és a globalizáció folyamatában. Bemutatja a termelés és a fogyasztás viszonyát, növekedésük korlátait és fenntarthatóságát, a Föld globális problémáit, természeti-társadalmi veszélyeit. A természet és a társadalom összefüggéseinek megismerése nyomán segít kialakítani a tanulóknak a környezettudatos gondolkodást.

Fontos, hogy a tanultak összekapcsolódjanak a mindennapi élettel, a más forrásokból szerzett ismeretekkel, fokozzák a felelős döntés és véleményalkotás, az egyéni és közösségi szerepvállalás képességét. A gimnáziumi földrajzoktatás fejleszti az analízis, szintetizáló, rendszerszemléletű gondolkodást, erősíti a történeti és térbeli szemléletet. Komplex ismeretanyaga révén segíti a tanulók pályaválasztását, felkészíti őket a szakirányú felsőfokú tanulmányokra.

A földrajzoktatás végére elérendő fejlesztési célok

- A tanulók tudjanak eligazodni a természeti, társadalmi és gazdasági környezetben, alakuljon ki bennük igény és képesség arra, hogy önállóan is gyarapítsák ismereteiket a legkülönbözőbb, általuk kiválasztott hagyományos és digitális forrásokból.
- Tudják értelmezni a természetföldrajzi és a társadalmi-gazdasági történéseket. Képesek legyenek logikai térképolvasásra, adatok rendszerezésére, adatsorok alapján következtetések levonására, tendenciák megfogalmazására, rendszerben gondolkodjanak.
- Tapasztalataikat szabatosan fogalmazzák meg, önálló véleményt formáljanak, ezt támasszák alá érvekkel.
- Legyenek képesek összegzések, beszámolók, bemutatók elkészítésére, földrajzi tárgyú megfigyelések, terepvizsgálatok tervezésére, kivitelezésére, elemzésére is.

A 9–10. évfolyamon a földrajz tantárgy alapóraszám: 108 óra.**A témakörök áttekintő táblázata:**

Témakör neve	Javasolt óraszám
Tájékozódás a kozmikus térben és az időben	8
A kőzetburok	15
A légburok	8
A vízburok	7
A geoszférák kölcsönhatásai és összefüggései	16
Népeség- és településföldrajz: átalakuló települések, demográfiai problémák a 21. században	8
Helyi problémák, globális kihívások, a fenntartható jövő	10
A nemzetgazdaságtól a globális világgazdasáig	22
A pénz és a tőke mozgásai a világgazdaságban	5
Magyarország és Kárpát-medence a 21. században	9
Összes óraszám	108

9. évfolyam

Óraszám: heti 2 óra; összesen 72 óra

A tananyag részei: Tájékozódás a kozmikus térben és időben
A kőzetburok
A légburok
A vízburok
A geoszférák kölcsönhatásai
Népeség- és településföldrajz
Helyi és globális kihívások, fenntartható jövő

Tantárgyi előzmények: Természetismeret 4-5-6. évfolyam
Földünk és környezetünk 7. évfolyam

Témakör	Tájékozódás a kozmikus térben és időben
Javasolt óraszám	8
Tartalom	A Tejút felépítése. A Naprendszer kialakulása, felépítése. A Nap fő tulajdonságai, a külső és a belső bolygók. A Föld alakja, forgása, keringése, és a mozgások következményei. A földrajzi fókusz tulajdonságai és a tájékozódás. A napi és az évi időszámítás, a helyi idő és a zónaidő. A térkép és valóság kapcsolata, a térképi ábrázolás módszerei. Az űrkutatás kapcsolata a térképekkel, felhasználása a mindennapi életben, a gazdaságban.
Tanulási célok	Tér- és időszemlélet, tájékozódás kialakulása a csillagászati és földrajzi térben. A Naprendszer jelenségeinek értelmezése és hatásaik ismerete. Csillagászati, időszámítási, térképészeti feladatok, számítások megoldása.
Fejlesztési feladatok	Logikai, rendszerszemléletű, problémaorientált, analízis és szintetizáló gondolkodás, felelős véleményalkotás. Térbeli-időbeli tájékozódás. Digitális és szociális kompetencia.
Fogalmak	<i>Naprendszer, Világegyetem, Tejútrendszer, csillag, Föld-típusú bolygó (kőzetbolygó), Jupiter-típusú bolygó (gázbolygó), holdfázisok, nap- és holdfogyatkozás, naptevékenység, napenergia, helymeghatározás, helyi idő, zónaidő, időzóna</i>
Lehetséges tevékenységek	<i>Távolság- és helymeghatározás térképen, térképek és űrfelvételek elemzése, összehasonlítása. Szoftverek, 3D modellek alkalmazása az égitestek megismerésében.</i>

Témakör	A kőzetburok
Javasolt óraszám	15
Tartalom	A Föld keletkezése és gömbhéjas szerkezete; belsejének fizikai jellemzői. A kőzetburok szerkezete, a Föld fontosabb kőzetlemezei. Az asztenoszféra áramlásainak és a kőzetlemezek mozgásainak kapcsolata, a lemezmozgások típusai és következményei. A lemeztektonikai folyamatok kísérőjelenségei: A földrengés kialakulása és mérése, a rengéshullámok tulajdonságai. A vulkáni tevékenység és az utóvulkáni működések. A hegységképződés típusai, a gyűrődés és a vetődés folyamata. Az ásványok és kőzetek tulajdonságai, csoportosítása. A Föld nagyszerkezeti egységei, kapcsolatuk az ásványkincsekkel.
Tanulási célok	A Föld felépítésének megismerése. A lemeztektonika és kísérőjelenségeinek összefüggései, ezek lokális és globális hatásai, a belőlük származó földtani veszélyek ismerete. A főbb ásványok és kőzetek felismerése, gazdasági szerepük áttekintése.
Fejlesztési feladatok	Logikai, problémaorientált, analizáló és szintetizáló gondolkodás, véleményalkotás. Térszemlélet, információszerzési, szövegelemzési kompetenciák. Rendszerszemléletű gondolkodás, véleményalkotás. Környezettudatosság.
Fogalmak	<i>geoszféra, geotermikus energia, kőzetlemez, lemeztektonika, hegységképződés, földrengés, vulkanizmus, magma, láva, vulkáni utóműködés, földkéreg, földköpeny, földmag, kőzetburok, mélytengeri árok, óceánközépi hátság, gyűrődés, vetődés, hegységrendszer, cunami, ásvány, magmás, üledékes, átalakult kőzet, ásványi nyersanyag, érc, homok, lösz, mészkő, bazalt, gránit, homokkő, kvarc, kalcit, kősó, lignit, kőszén, kőolaj, földgáz, bauxit</i>
Topográfiai fogalmak	<i>Afrikai-lemez, Antarktísi-lemez, Ausztrál-Indiai-lemez, Csendes-óceáni-lemez, Dél-amerikai-lemez, Észak-amerikai-lemez, Eurázsiai-lemez, Fülöp-lemez, Nasca-lemez; Japán-árok, Mariana-árok; Eurázsiai-hegységrendszer, Kaledóniai-hegységrendszer, Pacifikus-hegységrendszer, Variszkuszi-hegységrendszer; Etna, Mount St. Helens, Popocatépetl, Vezúv</i>
Lehetséges tevékenységek	<i>Magyarázó és folyamatábrák, modellek, animációk készítése a témában. Prezentációk, összehasonlító táblázatok létrehozása. Hírfigyelés, adatgyűjtés. Virtuális ásványgyűjtemény készítése.</i>

Témakör	A légburok
Javasolt óraszám	8
Tartalom	A légkör összetétele, szerkezete és felmelegedése. Az időjárási-éghajlati elemek tulajdonságai, mérőszámai. A légmozgások kialakulása, a szél tulajdonságai, a légörvények jellemzői. Az általános légkörzés kialakulása és szerkezete, a nagy szélrendszerek jellemzői. A monszun. A légkör vízgőz-tartalma. A csapadék, a felhő és a csapadékképződés típusai, az időjárási frontok.
Tanulási célok	A légkör szerkezetének, jellemzőinek, szennyezőinek megismerése, ezek hétköznapiakra gyakorolt hatása, veszélyei. Időjárási térképek, prognózisok értelmezése. a globális éghajlatváltozás okainak, következményeinek, hazai hatásainak megértése.
Fejlesztési feladatok	Logikai, rendszerszemléletű gondolkodás, véleményalkotás, döntéshozatali képesség. Információszerzési kommunikációs, digitális, szociális kompetenciák. Környezettudatosság.
Fogalmak	<i>troposzféra, sztratoszféra, üvegházhatás, üvegházgázok, izoterma, izobár, szél, ózonréteg, melegfront, hidegfront, ciklon, anticiklon, felhő- és csapadékképződés, csapadékfajták, időjárás-előrejelzés, globális felmelegedés, passzátszél, nyugati(as) szél, sarki szél, tájfun, monszunszél, savas eső, tornádó, hurrikán, aszály, napenergia, szélenergia</i>

Lehetséges tevékenységek	<i>Egyszerű kísérletek elvégzése. Saját légköri mérések elemzése, ábrázolása. Időjárás-jelentés készítése online adatokból. Prezentáció, kiselőadás készítése légköri, klímaváltozási témából.</i>
---------------------------------	--

Témakör	A vízburok
Javasolt óraszám	7
Tartalom	A vízburok tagolódása, a víz körforgása. A felszín alatti vizek kialakulása, típusai, és kapcsolatai. A folyóvizek tulajdonságai, mérőszámai és társadalmi-gazdasági jelentősége. A vízgazdálkodás és az árvízvédelem alapjai. A tavak keletkezési típusai, a tópusztulás okai és szakaszai. A világtenger, mint természeti erőforrás; az óceánok és tengerek, a világtenger mélységi tartományai. A tengervíz fizikai és kémiai tulajdonságai, mozgásformái.
Tanulási célok	A felszíni és felszín alatti vizek típusainak és összefüggéseinek a megismerése. A víz, mint erőforrás, társadalmi tényező, védendő érték; a vízzel kapcsolatos környezeti veszélyek ismerete.
Fejlesztési feladatok	Rendszerszemléletű, analízáló és szintetizáló gondolkodás, felelős véleményalkotás. Digitális és szociális kompetencia. Környezettudatosság.
Fogalmak	<i>tenger, óceán, felszín alatti víz, talajvíz, vízfogó és víztartó réteg, artézi víz, hévíz, ásványvíz, belvíz, tó, fertő, mocsár, láp, hullámozás, tengerjárás, tengeráramlás, deltatorokolat, tölcserörök, vízgömb, vízváltó, vízhozam, vízállás, vízjárás, árvíz, holtág, öntözővíz, ivóvíz, ipari víz, szennyvíz, vízgazdálkodás, vízenergia</i>
Topográfiai fogalmak	<i>Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán, Jeges-tenger; Adriai-tenger, Balti-tenger, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, Japán-tenger, Karib-tenger, Kaszpi-tenger, La Manche, Mexikói-öböl, Perzsa (Arab)-öböl, Vörös-tenger Aral-tó, Bajkál-tó, Balaton, Boden-tó, Csád-tó, Fertő, Garda-tó, Genfi-tó, Gyilkos-tó, Hévízi-tó, Holt-tenger, Ladoga-tó, Nagy-tavak, Szelidi-tó, Szent Anna-tó, Tanganyika-tó, Tisza-tó, Velencei-tó, Viktória-tó; Amazonas, Colorado, Duna, Elba, Jangce, Kongó, Mississippi, Ob, Pó, Rajna, Sárga-folyó, Temze, Volga Boszporusz, Duna–Majna–Rajna vízi út, Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Szezi-csatorna; Észak-atlanti áramlás, Golf-áramlás, Labrador-áramlás, Humboldt-áramlás</i>
Lehetséges tevékenységek	<i>Vízburokkal kapcsolatos hírek gyűjtése, elemzése. Egyszerű kísérletek elvégzése, vízminták gyűjtése. Projektfeladatok a víz világnapjára. Műholdfelvételek elemzése a vízburokkal kapcsolatban.</i>

Témakör	A geoszférák kölcsönhatásai
Javasolt óraszám	16
Tartalom	
Földtörténet	A földtörténeti korbeosztás nagyobb egységei; a földtörténeti idők meghatározó eseményei, a nagyszerkezeti formák kialakulása.
Külső erők	A külső és a belső erők, valamint az ember szerepe a felszínformálódásban. Az aprózódás és a mállás. A karsztosodás folyamata, a főbb karsztformák. A tömegmozgásos folyamatok. A szél, a tengervíz, a folyók és a mozgó jég felszínalakítása, a létrehozott formakincs.
Talaj	A talaj kialakulása, ökológiai és gazdasági szerepe. A Föld leggyakoribb talajtípusai.
Övezetesség	Az idő, az időjárás, az éghajlat viszonya. A szoláris és a valódi éghajlati övezetek kialakulása, az éghajlat-módosító tényezők. A földrajzi övezetesség kialakulása, hatása a gazdasági életre. Az egyes övezetek, övek, vidékek és területek tulajdonságai. A tengerszint feletti magasság

	és a környezeti tényezők közötti összefüggések.
Tanulási célok	Tájékozódás a földtörténeti időben és a geoszférák időbeli fejlődésében. A felszínformáló folyamatok, a talajképződés, a földrajzi övezetesség tényezőinek rendszerszemléletű megismerése. A talaj tulajdonságainak, az övezetesség elemeinek, a geoszférák folyamatainak társadalmi-gazdasági szerepe. A főbb hazai talajtípusok és az ember környezetalakító szerepének az ismerete.
Fejlesztési feladatok	Logika, rendszerszemléletű, analízáló és szintetizáló gondolkodás, reális értékelési képesség. Digitális kompetencia. Környezettudatosság, fenntarthatóság.
Fogalmak	<i>földtörténeti idő, kormeghatározás, jégkorszak, külső erők, belső erők, aprózódás, mállás, zonális talaj, azonális talaj, humusz, talajszennyezés, talajerózió, magas part, lapos part, turzás, lagúna, meder, hordalékszállítás, sodorvonal, szurdok, sziget, zátony, árvízvédelem, villámáradás, karsztjelenség, karsztformák, gleccser, jégtakaró, moréna, fjord, erdőhatár, hóhatár, szoláris és valódi éghajlati övezetesség, függőleges övezetesség</i>
Lehetséges tevékenységek	<i>Földtörténeti logikai láncok, idővonalak készítése. Éghajlati diagramok elemzése, összehasonlítása. Megfigyelések, egyszerű (gondolat)kísérletek talajtani, külső erőkkel kapcsolatos témában. Fotóalbum, prezentáció külső erőkről, éghajlati területekről. Irányított beszélgetés környezetvédelmi kérdésekben.</i>

Témakör	Népeség- és településföldrajz
Javasolt óraszám	8
Tartalom	Az emberfajtak. A világnépeség számának változásai: a természetes szaporodás, a történelem népesedési szakaszai, a demográfiai robbanás okai és következményei. A népesség térbeli eloszlása, a Föld nagy népességkoncentrációi. A népesség életkori megoszlása, a korfa tulajdonságai. Nyelvek és vallások. A települések típusai szerepkörük, szerkezetük szerint. A települések területi elhelyezkedését meghatározó tényezők. A településhálózat átalakulási folyamatai. A városok kialakulása és fejlődése, az urbanizáció. A nagyvárosi élet társadalmi és környezeti problémái.
Tanulási célok	A népességszám-változások okainak, helyi eltéréseinek, társadalmi-gazdasági következményeinek a megismerése. A településtípusok csoportosítása és jellemzése. Lokális demográfiai és urbanizációs folyamatok megértése, kontinensek, országok demográfiai, társadalmi bemutatása.
Fejlesztési feladatok	Logikai, rendszerszemléletű, problémamegoldó gondolkodás, felelős véleményalkotás, vitakészség. Információszerzési, kommunikációs, szociális kompetenciák. Környezettudatosság.
Fogalmak	<i>a népesedési átmenet szakaszai, természetes szaporodás, népességrobbanás, népsűrűség, korfa, korszerkezet, világvallás, világnyelv, tanya, farm, falu, város, agglomeráció, világváros (globális város), urbanizáció (városodás, városiasodás), technopolisz, városszerkezet</i>
Topográfiai fogalmak	<i>BosWash megalopolisz, Jeruzsálem, Mekka, Vatikán</i>
Lehetséges tevékenységek	<i>Demográfiai adatok gyűjtése, ábrázolása. Korfaelemzés. Településszerkezeti elemzés fotók, térképek alapján. Prezentáció, plakát demográfiai, nyelvi, vallás, kulturális témában.</i>

Témakör	Helyi problémák, globális kihívások, fenntartható jövő
Javasolt óraszám	10
Tartalom	A fenntartható fejlődés természeti, gazdasági, környezetvédelmi értelmezése. A természetvédelem céljai, a környezetvédelemben, illetve

	humanitárius céllal tevékenykedő szervezetek (FAO, UNESCO, WHO stb.). A társadalmi-gazdasági problémák, a geoszférákba történt beavatkozások, környezetkárosító hatások: éghajlatváltozás, levegő-talaj- és vízszennyeződés; a demográfiai robbanás következményei, élelmezési, energia- és nyersanyagválság; az egyenlőtlen tőkeeloszlás, a termelés és fogyasztás növekedésének következményei. Az egyéni szerepvállalás lehetőségei: energiahatékonyság, nyersanyag-takarékosság, zöld gazdálkodás, tudatos fogyasztói magatartás.
Tanulási célok	A fenntartható fejlődés, gazdálkodás, a természeti, társadalmi és gazdasági problémák értelmezése. A geoszférákat károsító folyamatok, globális problémák azonosítása, rendszerezése és elemzése.
Fejlesztési feladatok	Rendszerszemléletű, összefüggésekben történő gondolkodás, felelős véleményalkotás, reális értékelési képesség. Információszerzési, szociális kompetenciák. Felelős állampolgári magatartás: környezettudatosság, fenntartható gazdálkodás, tudatos fogyasztóvá válás.
Fogalmak	<i>globális probléma, környezeti katasztrófa, természeti katasztrófa, fenntarthatóság, ökológiai lábnyom, túlfogyasztás, tudatos fogyasztói magatartás, fogyasztóvédelem, energiatudatosság, vízlábnyom, ENSZ, UNESCO, WHO, elsivatagosodás, ózonritkulás, savas csapadék, globális klímaváltozás, népességrobbanás</i>
Lehetséges tevékenységek	<i>Irányított beszélgetés, vita a fenntarthatóságról. Környezetvédelmi szervezetek profiljának elemzése netes kutatással. Logikai lánc a geoszférák károsításának következményeiről. Prezentáció, kiselőadás környezeti problémákról, tudatos vásárlói szokásokról, takarékságról.</i>

10. évfolyam

Óraszám: heti 1 óra; összesen 36 óra

A tananyag részei: A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig
A pénz és a tőke mozgásai a világgazdaságban
Magyarország és Kárpát-medence a 21. században

Tantárgyi előzmények: Természetismeret 4-6. évfolyam, Földünk és környezetünk 7-8. évfolyam

Témakör	A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig
Javasolt óraszám	22
Tartalom	A gazdasági fejlettség mutatói, területi különbségei. A világgazdasági szerepkörök történeti változásai, a centrum- és a periféria országok világgazdasági szerepe. A piacgazdaság működése. A világkereskedelem fő irányai, áruszerkezetének összefüggése a fejlettséggel. A globalizáció kialakulása és kapcsolata a nemzetgazdaságokkal. A transznacionális vállalatok működése, szerepe a világgazdaságban. Az integrációk kialakulása és fejlődése. A nemzetközi szervezetek szerepe a világgazdaságban: az ENSZ, a Nemzetközi Valutaalap és a Világbank.
Gazdasági szektorok	A világgazdaság ágazati felépítése; a gazdasági szektorok jellemzői, szerepük változásai. Az élelmiszergazdaság szerepe; a mezőgazdasági termelés típusai, környezetkárosító hatásai. Az energiagazdaság szerepe és az általa okozott környezeti problémák. Az energiahordozók keletkezése, csoportosítása, kitermelése. Az energiaszerkezet változásai, a környezetkímélő energiatermelés módjai. Az ipar szerepe, környezetkárosító hatásai. A telepítő tényezők az egyes iparágak életében. Az elektronika gazdasági hatásai. A harmadik és negyedik szektor szerepe a

<p>Gazdasági erőterek</p> <p>Különleges gazdasági szerepek</p>	<p>gazdaságban. A szolgáltatás, közlekedés szerepe a társadalmi-gazdasági élet fejlődésében. Az áruszállítás fő módjai és irányai.</p> <p>Az európai, ázsiai és amerikai erőterek meghatározó jelentőségű országainak, országcsoportjainak bemutatása. Az Európai Unió kialakulása, együttműködésének területei, tagállamai, főbb intézményei. Az unión belüli területi fejlettségi különbségek, a regionális politika fő vonásai. Hazánk és a szervezet kapcsolata. Japán szerepe a világkereskedelemben; a sziget-helyzet, a társadalmi háttér és a természeti erőforrások szűkösségének következményei a gazdasági fejlődésben. Az Egyesült Államok világgazdasági vezető szerepének kialakulása, fejlődésének természeti és társadalmi feltételei.</p> <p>A periféria helyzet jellemzői, a fejlődő országok problémái, csoportjai, helyük a világgazdaságban. Egyoldalú gazdasági szerepkörök: „banánköztársaságok”, „adóparadicsomok”, tranzitországok, bérmunkából, turizmusból élő államok. Egyoldalúan nyersanyag-kitermelésből élő államok; az „olajországok” világgazdasági szerepe.</p>
<p>Tanulási célok</p>	<p>A gazdasági mutatók, ágazatok, telepítő tényezők ismertetése. A gazdasági integrációk és nemzetközi szervezetek bemutatása. A globalizáció folyamatának és következményeinek, a piacgazdaság működésének az értelmezése. A centrum-periféria viszony, a gazdasági erőterek fő országainak, a különleges gazdasági szerepkörű országoknak a jellemzése. Az Európai Unió alapjainak, működésének értelmezése.</p>
<p>Fejlesztési feladatok</p>	<p>Komplex értékelő, összefüggéseket elemző gondolkodás. Szociális, vállalkozói kompetenciák. Gazdasági, pénzügyi ismeretek, képességek, kulturális tolerancia, környezettudatosság.</p>
<p>Fogalmak</p>	<p><i>GDP, GNI, gazdasági szektorok, telepítő tényező, piac, piacgazdaság, munkamegosztás, transznacionális vállalat, beruházás, innováció, működőtőke, centrum, félperiféria, periféria, újonnan iparosodott országok, BRICS országok, ipari park, robotizáció</i></p>
<p>Topográfiai fogalmak</p>	<p>Európa <i>Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehország, Dánia, Egyesült Királyság (Nagy-Britannia), Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Németország, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Svájc, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Ukrajna</i> <i>Bécs, Berlin, Bern, Birmingham, Brüsszel, Bukarest, Dublin, Frankfurt, Genf, Hága, Helsinki, Kijev, Koppenhága, Lisszabon, Ljubljana, London, Luxembourg, Madrid, Manchester, Marseille, Milánó, Moszkva, München, Oslo, Párizs, Prága, Riga, Róma, Rotterdam, Stockholm, Strasbourg, Stuttgart, Szentpétervár, Szófia, Tallinn, Torino, Trieszt, Varsó, Velence, Vilnius, Volgográd, Zágráb, Zürich</i> <i>Közép-angliai iparvidék, olasz ipari háromszög, Randstad, Ruhr-vidék</i></p> <p>Afrika <i>Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Kenya, Marokkó, Nigéria, Algéria, Tunézia; Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó</i></p> <p>Amerika <i>Argentína, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Kanada, Mexikó, Venezuela, Panama, Chile, Kolumbia; Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, Washington DC, Atlanta, Dallas, Seattle, Santiago, Bogotá</i></p> <p>Ausztrália és Óceánia: <i>Ausztrália, Új-Zéland; Canberra, Melbourne, Sydney, Wellington</i></p> <p>Ázsia <i>Egyesült Arab Emírségek, Dél-Korea, Fülöp-szigetek, India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország; Ankara, Bagdad, Bangkok, Kalkutta, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jeruzsálem, Manila, Mekka, Osaka, Peking, Rijád, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv-Jaffa, Tokió, Újdelhi</i></p>

Lehetséges tevékenységek	<i>Országok elemzése és összehasonlítása adatok, tematikus térképek segítségével. A piac működésének elemzése. Logikai lánc a nemzetközi munkamegosztásról. Prezentáció transznacionális cégekről. Folyamatábra centrum-periféria kapcsolatokról. Régi és új fotók, térképek összehasonlítása gazdasági-társadalmi változások vizsgálatára.</i>
---------------------------------	---

Témakör	A pénz és a tőke mozgásai a világgazdaságban
Javasolt óraszám	5
Tartalom	A pénz szerepe a világgazdaságban. Valuta, deviza, értékpapírok Az országok költségvetése, az infláció kialakulása és következményei. Bankok és tőzsdék működése, hitelfelvétel, adósságcsapda. A nemzetközi tőkeáramlás szerepe a világgazdaságban; az adósságválság kialakulása és következményei. Alapvető pénzügyi fogalmak.
Tanulási célok	A monetáris világ alapvető fogalmainak, folyamatainak magyarázata, a működőtőke- és a pénztőkeáramlás bemutatása. Pénzügyi döntéshelyzetek mérlegelése, egyszerű költségvetések készítése.
Fejlesztési feladatok	Logikai, rendszerszemléletű, összefüggésekben történő gondolkodás, felelős véleményalkotás, vitakultúra. Pénzügyi, vállalkozói kompetenciák. Felelős állampolgári, tudatos fogyasztói magatartás.
Fogalmak	<i>működőtőke, pénztőke, befektetés, vállalkozás, részvény, kötvény, fix és változó kamatozású hitel, kamat, hozam, kockázat, lekötöttség (likviditás), adósságcsapda, infláció, költségvetés, BUX-index, Dow Jones-index, THM, EBKM, IMF, Világbank, állami és EU-támogatás, támogatott hitel, önerő</i>
Lehetséges tevékenységek	<i>Irányított beszélgetés pénzügyi döntési helyzetekről, pénzügyi tervekről. Pénzügyi hírek követése és elemzése. Logikai lánc a termelés és a fogyasztás összekapcsolódásáról. Gondolati modell a tőzsdéről.</i>

Témakör	Magyarország és a Kárpát-medence a 21. században
Javasolt óraszám	9
Tartalom	A magyar gazdaság Európában és a világgazdaságban elfoglalt helye. Hazánk uniós törekvései. A gazdasági rendszerváltás sajátosságai és következményei. Gazdaságunk és társadalmunk aktuális vonásai. Magyarország természeti-társadalmi értékei, turisztikai lehetőségei. A régiók (Budapest és az agglomeráció, Észak- és Dél-Alföld régió, Középhegységi régiók, Nyugat- és Dél-Dunántúl régió) adottságainak és fejlettségének eltérései.
Tanulási célok	Magyarország társadalmi-gazdasági, illetve uniós szerepének értékelése. Hazánk regionális fejlettségi különbségeinek elemzése. Környezeti állapotunk és problémáink bemutatása.
Fejlesztési feladatok	Összefüggésekben történő, analitikai gondolkodás, felelős véleményalkotás. Felelős állampolgári magatartás, nemzeti identitás.
Fogalmak	<i>régió, idegenforgalmi régió, ipari park, logisztikai központ, agglomeráló térség, területi fejlettségi különbség, eurorégió</i>
Topográfiai fogalmak	<i>Régiók, megyék, főbb települések: Ajka, Baja, Balassagyarmat, Balatonfüred, Békéscsaba, Budapest, Bük, Debrecen, Dunaújváros, Eger, Esztergom, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hegyeshalom, Hévíz, Hódmezővásárhely, Hollókő, Jászberény, Kalocsa, Kaposvár, Kazincbarcika, Kecskemét, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Makó, Miskolc, Mohács, Nagykanizsa, Nyíregyháza, Orosháza, Ózd, Paks, Pannonhalma, Pécs, Salgótarján, Sárospatak, Siófok, Sopron, Százhalombatta, Szeged, Székesfehérvár, Szekszárd, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Szombathely, Tata, Tatabánya, Tihany, Tiszaújváros, Vác, Várpalota, Veszprém, Visegrád, Visonta, Záhony, Zalaegerszeg, Zalakaros</i>
Lehetséges tevékenységek	<i>Projektmunka, prezentáció a régió helyzetéről, adottságairól. Adatgyűjtés és -elemzés a régiók eltéréseiről, az EU-s tagság hatásairól. Fotógaléria, prezentáció hazánk bemutatásáról. Irányított beszélgetés, vita a rendszerváltás következményeiről.</i>